

Τὸ Σύνδρομο
τῆς
“Νέας Ἐποχῆς”...

...καὶ ἡ Ἐλπίδα
τῆς
Ὁρθοδοξίας μας

«*Λάμπας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ φωτισμὸν ἀληθείας, ἐδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος·
τὰ γὰρ εἶδωλα ταύτης Σωτήρ, μὴ ἐνέγκατά Σου τὴν ἰσχὺν πέπτωκεν...*»

■ Τόσο στὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ στὸ Ἐξωτερικὸ

Ἀπόπειρες ἀποκρυφιστικῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἑσυχασμοῦ*

Μέρος Β΄

Συνεχίζοντας τὴν ἀναφορὰ μας στὶς ἀπόπειρες ἀποκρυφιστικῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἑσυχασμοῦ, πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι τέτοιες ἀπόπειρες δὲν ἀπουσιάζουν καὶ ἀπὸ περιοδικὰ ποὺ κινοῦνται ξεκάθαρα στὰ πλαίσια τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ χώρου τῆς λεγόμενης «Νέας Ἐποχῆς».

Σὲ ἀρθρογραφία αὐτῶν τῶν περιοδικῶν¹ ὁ Ἑσυχασμὸς παρουσιάζεται οὐσιαστικὰ ὡς μορφή καὶ κεφάλαιο τοῦ Ἑσωτερισμοῦ. **Σύμφωνα** μὲ τὴν ἀρθρογραφία αὐτή, ὁ Ἑσυχασμὸς χαρακτηρίζεται ὡς ὁ «*μεγάλος ἄγνωστος τοῦ ἐλληνικοῦ ἐσωτερισμοῦ*»².

Ὡς μέθοδος, ἰσχυρίζονται, εἶναι γνωστὴ πρὸ τῆς ἐμφάνισέως τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀνακαλύπτουν συγγένειες καὶ ὁμοιότητες στὶς ἡσυχαστικὲς πρακτικὲς μὲ ἀνάλογες πρακτικὲς τόσο τῆς Γιόγκα, ὅσο καὶ μὲ πρακτικὲς βουδιστῶν μοναχῶν ἢ καὶ τῶν Σούφι, καθὼς, κατὰ τὴν ἀντίληψή τους, τὸ συνεκτικὸ στοιχεῖο ἀνάμεσά τους, παρὰ τίς διαφοροποιήσεις τους, εἶναι ὁ μυστικισμὸς³.

Ἐπιπλέον, οἱ ὁμοιότητες ποὺ αὐτοὶ διαπιστώνουν δείχνουν, «*ὄχι μιὰ ἀπλῆ σύμπτωση, ἀλλὰ δανεισμὸ τῆς μιᾶς παράδοσης*

(*) Περιοδ. «Διάλογος», ἀριθμ. τεύχους 56 / Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2009, σελ. 7-9. Τοῦ Πρωτοπρ. Βασιλείου Γεωργοπούλου Δρ. Θ. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Βλ. π. χ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινὸς Μυστικισμὸς. Ὁ Μεγάλος ἄγνωστος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐσωτερισμοῦ*, στὸ Περ. «Τρίτο Μάτι», τ. 44, Μάρτιος 1995, σελ. 30-37. Νικήτα Κοράλη, *Ἑσυχασμὸς. Ἡ Ἄγνωστη «Γιόγκα» τῆς Ὁρθοδοξίας*, στὸ Περ. «Ἄβατον», τ. 58, Φεβρ. - Μαρτ. 2006, σελ. 65 - 70.

2. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινὸς Μυστικισμὸς*, ὅπ. π., σελ. 30.

3. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινὸς Μυστικισμὸς*, ὅπ. π., σελ. 31, 36.

ἀπό τὴν ἄλλη»⁴.

Η ὀρθόδοξη ἡσυχαστικὴ παράδοση σὲ σχέση μετὰ τὴν νοερὰ προσευχὴ, ὑποστηρίζουν, «χρησιμοποιεῖ τὴν ἴδια μέθοδο μετὰ ὅλες τὶς ἔγκυρες παραδόσεις (σημ. Σ. τὶς ἐξωχριστιανικὲς ἐννοεῖται) καὶ παρόμοιες τεχνικὲς»⁵ καὶ τὸ μόνον πού τὴν διαφοροποιεῖ εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

Στὰ ἴδια πλαίσια, σ' ἄλλη περίπτωσι, ὁ Ἡσυχασμὸς ἀξιολογεῖται, ὅτι στὴν «οὐσία πρόκειται γιὰ μιὰ ὄψη τῆς προαιώνιας Σοφίας ἢ τῆς παγκόσμιας μυστικῆς παράδοσης, πού στὴν Εὐρώπῃ καὶ στὴ Μεσόγειο προηγήθηκε τοῦ ἐπίσημου Χριστιανισμοῦ κατὰ τοὐλάχιστον χίλια χρόνια»⁶.

Στὴν ἀρθρογραφία τῶν Νεο-εποχίτικων αὐτῶν περιοδικῶν σχετικὰ μετὰ τὸν Ἡσυχασμὸ, συναντᾶ ἐπιπλέον κάποιος:

α) μιὰ ἀποσπασματικὴ χρῆσι καὶ ἀναφορὰ κειμένων παλαιότερων καὶ νεότερων νηπτικῶν πατέρων, ὅχι ὀρθῶς πάντα κατανοούμενων, ἐκτὸς τῆς εὐρύτερης νοηματικῆς τους συν-ἀφείας καὶ ἐξάπαντος ἐκτὸς τῆς θεολογικῆς τους καὶ ἐκκλησιαστικῆς τους νοηματοδότησης. **Καὶ**

β) δὲν ἀπουσιάζουν καὶ ἀνιστόρητοι ἰσχυρισμοὶ ὅπως: «ἡ σύγχρονη χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἡ ἀθθεντικὴ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι μᾶλλον δύο πράγματα ἀσύμβατα, πού δὲν ἔχουν καμία σχέση μετὰξὺ τους», ἢ ὅτι «Ὁ Ἡσυχασμὸς, ὅπως καὶ ὁ κυριότερος ἐκφραστής του, ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς (1296-1359), κάποια ἐποχὴ (19ος αἰ.) ἀμφισβητήθηκαν καὶ θεωρήθηκαν ἕως καὶ αἰρετικοὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία»⁷.

* * *

4. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινὸς Μυστικισμὸς*, ὅπ. π., σελ. 36.

5. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινὸς Μυστικισμὸς*, ὅπ. π., σελ. 33. **Τέ**τοιου εἶδους ἰσχυρισμοὶ εἶναι ἀντίθετοι ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

• **Σ**τὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς προβληματικῆς ἐπισημαίνει, μετὰξὺ τῶν ἄλλων, ὁ Μίρσεα Ελιάδε: «**Δ**ὲν θάπρεπε νὰ ξεγελαστοῦμε ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς αὐτὲς ὁμοιότητες μετὰ τὴν πραναγνῶμα. **Η** πειθαρχία τῆς ἀναπνοῆς κι ἡ σωματικὴ στάσι στὸς ἡσυχαστὲς ἔχουν σκοπὸ νὰ προετοιμάσουν τὴ νοερὴ προσευχή. **Σ**τὴ *Yoga-Sutra* οἱ ἴδιες ἀσκήσεις ἐπιζητοῦν τὴν “ἐνοποίηση” τῆς συνείδησης καὶ τὴν προετοιμασία γιὰ “διαλογισμὸ” κι ὁ ρόλος τοῦ θεοῦ (*Icvara*) εἶναι ἀρκετὰ περιορισμένος. **Δ**ὲν εἶναι ὁμως λιγότερο ἀληθινὸ ὅτι καὶ οἱ δύο τεχνικὲς πού ἀναφέρθηκαν πῶς πάνω, εἶναι, φαινομενικά, ἀρκετὰ ὅμοιες ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ τεθεῖ πρόβλημα ἐπίδρασης τοῦ Ἰνδικοῦ φυσιολογικοῦ μυστικισμοῦ στὸν Ἡσυχασμὸ». (Βλ. Μίρσεα Ελιάδε, *Γιόγκα*, [μετ. Ε. Τσοῦτη], Ἀθήνα 1980, σελ. 71).

6. Βλ. Νικήτα Κοράλη, *Ἡσυχασμὸς. Ἡ Ἀγνωστὴ «Γιόγκα» τῆς Ὀρθοδοξίας*, ὅπ. π., σελ. 65.

7. Βλ. Νικήτα Κοράλη, *Ἡσυχασμὸς...*, ὅπ. π., σελ. 65.

Ένα ακόμη παράδειγμα ἀποκρυφιστικῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἡσυχασμοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸν χώρο τοῦ Τεκτονισμοῦ.

Στὴν Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς ὑπάρχει λῆμμα «Ὀμφαλοσκόποι» καὶ ἡ ἡσυχαστικὴ πρακτικὴ παρουσιάζεται μόνο ὡς μιὰ μορφή ψυχοσωματικῆς στάσης⁸.

Στὴ συνέχεια, παρουσιάζεται καὶ περιγράφεται τόσο ἡ ἐν λόγω στάση ὅσο καὶ τὰ παραγόμενα ἀποτελέσματά της κατὰ τρόπο σαφῶς ἐπιφανειακὸ καὶ ἀνακριβή.

Ἀναφέρονται χαρακτηριστικά, σὺν τοῖς ἄλλοις, στὸ ἐν λόγω λῆμμα, ὅτι ὀμφαλοσκόποι ὀνομάζονταν κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα Μοναχοὶ τῆς Ανατολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι «κλεισμένοι εἰς τὰ κελλία των ἐκάθηντο κατὰ γῆς μὲ τὰ γόνατα διπλωμένα πρὸς τὸ στήθος καὶ ἠτένιζον ἀκίνητοι τὸν ὀμφαλὸν των. Ἐν ἀρχῇ κατελαμβάνοντο ὑπὸ σκοτοδίνης, ἀλλὰ κατόπιν ἠσθάνοντο ὅτι ἐκυκλοῦντο ὑπὸ ζωηροῦ φωτὸς ἐξερχομένου ἐκ τῶν ἔνδον, τὸ ὁποῖον ἐθεώρουν ὡς θεῖον φῶς, ὡς αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ κατελαμβάνοντο ἀπὸ εὐφροσύνης»⁹.

Στὸ ἀνωτέρω ἀντιπροσωπευτικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν χώρο τοῦ Τεκτονισμοῦ εἶναι ἐμφανέστατα τόσο ἡ σύγχυση, ὅσο καὶ ἡ ἄγνοια γιὰ τὸ τι ὄντως εἶναι ὁ Ἡσυχασμός.

Ἡ σύγχυση μάλιστα καὶ ἄγνοια ποὺ γίνονται περισσότερο ἀντιληπτές, ὅταν στὴν συνέχεια στὸ ἴδιο λῆμμα¹⁰ ἐντάσσονται καὶ ἐξισώνονται κάτω ἀπὸ τὸν ὄρο Ἡσυχαστὲς ὁ Μιχαὴλ Μολίνος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του¹¹.

(Ἔπεται τὸ Μέρος Γ΄.)

8. Νέστορος Λάσκαρι, *Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς*, ἐκδ. Στοᾶς Ὁμηρος, Αθήναι 1951², σελ. 654.

9. Νέστορος Λάσκαρι, *Ἐγκυκλοπαίδεια...*, ἐκδ. Στοᾶς Ὁμηρος, Αθήναι 1951², σελ. 654.

10. Νέστορος Λάσκαρι, *Ἐγκυκλοπαίδεια...*, ἐκδ. Στοᾶς Ὁμηρος, Αθήναι 1951², σελ. 654.

11. Ὁ Ἰσπανὸς Ρωμαιοκαθολικὸς ἱερέας Μιχαὴλ Μολίνος (1628-1696) καὶ οἱ ἀντιλήψεις του στὰ πλαίσια τῆς δυτικῆς χριστιανικῆς πνευματικότητας ὀνομάστηκαν μὲν Ἡσυχασμός (Quietismus), πλὴν ὅμως τὸ περιεχόμενο τῶν διδασκαλιῶν του, ἡ θεολογικὴ ἀφετηρία τους καὶ διάφορες ἄλλες θρησκευτικὲς πρακτικὲς τῶν ὀπαδῶν του εἶναι ριζικὰ διαφορετικὲς καὶ ἀσυμβίβαστες μὲ τὴν Ὁρθόδοξη ἡσυχαστικὴ παράδοση καὶ θεολογία. (Βλ. Αρχιμ. Βασιλείου Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Αθήναι 1978⁴, σελ. 628-629. Παν. Χρήστου, *Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία. Πατέρες καὶ θεολογοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ*, τόμος Β΄, Θεσσαλονίκη 1991², σελ. 228-229. Christian Ertl, Molinos Miguel de, στὸ *Biographisch - Bibliographisches Kirchenlexikon*, Band 23 [2004], στ. 968-978).